

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**77-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

16 травня – 22 травня 2025 р.

О.Ю. Тулиця, к. філол. н., доцент,
М.Ю. Харченко, студентка групи 201-ФФ
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ZUSTANDSPASSIV СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Форма Zustandspassiv будується за допомогою дієслова *sein* у відповідному граматичному часі та дієприкметника II основного дієслова. Наприклад: *Die Tür ist geöffnet.* – Двері відчинені (і залишаються такими). Цей приклад демонструє, що йдеться не про процес «відчинення», а про наслідок уже здійсненої дії. Це відрізняє його від Vorgangspassiv: *Die Tür wird geöffnet.* – Двері відчиняють (відбувається дія).

Під час практикумів із мовлення у межах навчального дисципліни «Практика усного та писемного мовлення (німецька мова)» студенти працюють із побутовими текстами, де нерідко зустрічаються приклади Zustandspassiv для опису ситуацій, стану предметів або довкілля: *Der Saal ist dekoriert.* – Зал прикрашений. *Alle Fenster sind geschlossen.* – Усі вікна зачинені. *Am Wochenende sind alle Warenhäuser geschlossen.* – У вихідні всі магазини зачинені. Доцільним є впровадження вправ на розрізнення пасивних форм: 1) трансформація речень із Vorgangspassiv у Zustandspassiv; 2) аналіз доцільності вживання тієї чи іншої конструкції залежно від комунікативного завдання.

У текстах спеціалізованого спрямування (технічних, медичних, юридичних) форма Zustandspassiv є звичною і слугує засобом вираження завершеності дії. Наприклад: *Die Anlage ist außer Betrieb gesetzt.* – Установку виведено з експлуатації. *Das Medikament ist bereits verabreicht.* – Препарат уже введено. *Die Akte ist abgeschlossen.* – Справу завершено. В українській мові аналогів пасиву стану як сталої граматичної форми не існує, тому перекладачеві доводиться вдаватися до безособових зворотів або конструкцій із дієприкметниками.

Нерідко студенти плутають Vorgangspassiv із Zustandspassiv, особливо в складних часових формах. *Das Fenster wird geöffnet gewesen.* *Das Fenster ist geöffnet gewesen.* – Вікно було відчинене (якийсь час). У художньому мовленні, як і в офіційних документах, Zustandspassiv використовується для позначення фактів, що відбулися й тривають як стан: „*Die Straße ist gesperrt*“, *sagte der Polizist.* – «Вулицю перекрито», – сказав поліцейський. *Die Datei ist hochgeladen.* – Файл завантажено. *Die Maschine ist angeschlossen.* – Машина підключена. Для успішного засвоєння теми можемо порекомендувати: 1) працювати з автентичними текстами, де наявні обидві форми пасиву; 2) залучати перекладні вправи з варіантами

трансформації речень; 3) навчати розрізняти семантику процесу та стану на конкретних прикладах; 4) заохочувати створення власних прикладів у мовленні та письмі.

Ми використали таку ситуацію: Vor einigen Jahren wurde in Deutschland das Ladenschlussgesetz geändert. Das heißt, Geschäfte haben abends und am Samstag länger geöffnet als früher – einige, aber leider nicht alle. *Lesen Sie die dramatische Szene, die so immer noch in Deutschland passieren könnte.* 18.27 Uhr: Ein Mensch rennt die Straße entlang in Richtung auf einen kleineren Supermarkt. 18.29 Uhr: Eine Angestellte des Supermarkts mit weißem Kittel nähert sich von innen her der Eingangstür, in der Hand einen Schlüsselbund. 18.30 Uhr: Die Angestellte steckt den Schlüssel ins Schloss der Eingangstür und schließt sie ab. 18.31 Uhr: Der Mensch kommt atemlos an der Tür an, will sie aufstoßen und rennt mit dem Kopf gegen die verschlossene Tür. Er sagt: „Mist, der Sch.. – **Laden ist schon geschlossen**“.

Hier sind vier Wege, die Form des Zustands-Passivs zu erklären: 1. In den bisherigen Passiv-Beispielen wurde immer eine Aktion, eine Handlung, ein Prozess ausgedrückt. Das Hilfsverb dafür ist **werden**; die Perfekt-Form: **ist... worden**. Damit ist der Vorgang, die Aktion beendet: *Der Supermarkt ist geschlossen; der geschlossene Supermarkt.* 2. Man kann Zustands-Passiv als die Verkürzung der Form Perfekt Passiv verstehen. Es fallen weg: die Form **worden**; das Agens; andere Vorgangs-Aspekte, z. B. die Uhrzeit: *Der Supermarkt ist (Punkt 18.30 Uhr) (von der Angestellten) geschlossen (worden).* 3. Im Beispielsatz hat das PlI **geschlossen** die Funktion „Teil des Prädikats“; das Verb heißt **geschlossen sein**; man findet oft einen synonymen Ausdruck für das PlI: **zu**; das Verb heißt **zu sein**. 4. „Vorgangs“-Passiv und Zustands-Passiv können auch zwei verschiedene Sehweisen ausdrücken, zwei verschiedene Aspekte des Interesses. *Der Angestellte hat das Interesse: Jetzt schließe ich die Tür (denn ich bin daran interessiert, pünktlich nach Hause zu kommen, keine Überstunden zu machen; also schließe ich die Tür. Der Mensch vor der Tür interessiert sich dafür nicht; er ist nur daran interessiert, noch eine Tüte Milch zu kaufen.*

Знання й розуміння Zustandspassiv є необхідною складовою граматичної компетентності студентів-філологів. Оскільки ця конструкція часто використовується в текстах різного типу, студенти опановують інструмент, що дозволяє точніше передавати значення у міжмовній комунікації.

Література:

1. Тупиця О.Ю. Граматичні проблеми перекладу з німецької мови: підруч. для студентів спец. 035 «Філологія» спеціаліз. 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська» освіт. рівня бакалавр. Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/12009>.

2. Тупиця О.Ю. Німецька мова. Розмовна мова. Середній рівень: вправи з граматики: навч. посіб. Mauritius: GLOBEEdit, 2018.

URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/10830>.